

KÁRPÁTI LAPOK

A turistaság, a honismeret és a természetvédelem terjesztésére
Kiadja a Magyarországi Kárpát Egyesület

Szerkesztő: Nagy Péter, peter.nagi@t-online.hu

Internet: <http://www.karpategyesulet.hu>

Postacím: 1244 Budapest, Pf.: 800.

Az Osztrák Alpokban kapaszkodunk (Rax-Schneeberg túra, 2. old.) (fotó: Reszegey Ágnes)

Meghívó

a Magyarországi Kárpát Egyesület XXVIII. rendkívüli közgyűlésére

A Magyarországi Kárpát Egyesület Elnöksége az – április 19-i közgyűlés sikertelen tisztújítása miatt – meghívja tagjait a 2010. október 30-án, tartandó rendkívüli közgyűlésére.

A közgyűlés helye: *Eötvös József Gimnázium, kémia előadó, 1053 Budapest, Reáltanoda utca 7.*

Megközelíthető: *2-es metróval az Astoriáig, 3-as metróval és 7-es busszal Ferenciek tere megállóiig kell menni. Akik autóval jönnek az Erzsébet híd alatt parkolhatnak (szombaton ingyenes).*

A rendkívüli közgyűlés időpontja: *2010. október 30. (szombat) 10:00 óra*

A közgyűlés tervezett napirendi pontjai: *tisztújítás, alapszabály módosítása, tagdíj.*

Megjelenésekre feltétlen számítunk! (MKE Elnökség)

Az Osztrák Alpokban: Rax – Schneeberg

Szombaton korán reggel indultunk Budapestről, személyautókkal, az első napi túránk kiindulópontjára a Rax nyugati letérése alatti lévő Hinternasswald településre. Itt egy körtúrát terveztünk a Habsburg-házig és vissza. A normál utat választó csapat a Kaisersteigen, a nehezebb útra vállalkozók („B” nehézségű klettersteig) a Bärenlochsteigen keresztül jutottak föl a Habsburg-házhoz. Visszafelé mindkét csapat a Peter Jokel-steigen ereszkedett le a faluba (szintkülönbség: 1080 m). A túra után elautóztunk a szállásunkra, a Mamauwiese turistaházba.

Vasárnap, szállásunkról indulunk el a Schneeberg főcsúcsára, a 2076 m magas Klosterwappenre. A csúcsra a Kienthaler turistaház érintésével a Weichtalklamm szurdokvölgyben kapaszkodtunk föl a Schwarza folyótól indulva (szintkülönbség: 1200 m). Útközben – aki akarta – itt is kipróbálhatja magát egy rövid, de nehéz klettersteigen, a 40 m-es „C” nehézségű Turmstein tornyon.

Hétfőn szintén a turistaháztól indulunk egy rövidebb körtúrára a Sebastian vízeséshez, illetve akinek volt kedve és ereje, elment a Rax egyik legnehezebb kiépített útjára, a „D” nehézségű Hans von Haidstegre. A túrák befejeztével indulunk haza. A túravezetők: Vámos László (PKE), Mérnai Róbert (PKE) és Cserkúti Károly (MKE). Ideje: 2010. május 22-24. (Pünkösöd)

Rax

2010. május 22. szombat

Hurrá (majdnem) nyaralunk! – gondoltuk, amikor hajnalban szokás szerint felvirradt...bár megjegyzem, ma valahogy úgy tűnt, hogy mindez korábban történt mint máskor, de azért sity-suty mind bepáaszintottuk magunkat egy-egy telekocsiba... Hamar (merthogy jó társaságban rohan az idő... Koncz Zsuzsa is megmondta... énekelte...) megérkeztünk külföldre, egészen pontosan a Rax lábához, hogy azon nyomban megmozgassuk kissé elzsibbadt testünket.

Mindenki felszerelte magát minden szükséges hacukával; a „csak” túrázók túrabottal, kamáslival, ezzel-azzal, a nagyobb kalandra vágyók via ferrátás cuccosokkal is és el indultunk, elég nagy sebességgel. Csak ámultunk-bámultunk, hogy: „Ez milyen szép!”, „Hű, de magas!”, „Hű, de zöld!”, „De mázlink van, hogy ilyen jó túrázás idő van!”

Így mentünk, mendegéltünk, majd igen hamar kritikus ponthoz érkeztünk, mert mindenkinek dönteni kellett, hogy csak úgy „lazán” mászik föl a Habsburg házig, vagy netán nagyobb kihívásokra apellál és láncokon, létrákon szeretné maga alá gyűrni a kemény szintkülönbséget. Imigyen a társaság fele, akik a nagyobb kihívások felé vették útjukat, elhagyott minket, mi pedig elszántan battyogtunk fölfelé.

Egyszer csak – hirtelen – ködbe borult minden, nem láttunk semmit, csak egymást, de nem keseredtünk el; az is nagy élmény volt!

Azért ráébredtünk, hogy mi is igen fárasztó ösvényen haladtunk fölfelé, hisz még Berci is elfáradt.

A reggeli mázli, – hogy milyen jó kis túrázós idő van – elhagyni látszott minket, mert elkezdett az eső szitálni, ezért jól beöltöztünk esőkabátba, -nadrágba, ki mivel rendelkezett és így folytattuk most már nem annyira kihívásmentesnek tűnő utunkat. Pedig még nem is tudtuk, hogy mindjárt tél lesz. Azonban ennek nyilvánvalósága sem sokáig váratott magára; megjelentek a hófoltok, melyek egyre nagyobbá nőttek ki magukat; ebben másztunk elszántan fölfelé.

Ekkorra, persze, már mindenki elfelejtette, hogy reggel még majdnem hurrá! nyaralni indult. Inkább már arról álmodoztunk, hogy a hűtében majd jó, meleg, gőzölgő gulash-t eszünk, meg „Kaiser morzse”-t. Aztán hirtelen, amikor már épp az orrunk előtt volt, fel is bukkant a köd sűrűjében a várva-várt hütte...

Ledobtuk a csurom vizes cuccosokat és álmodásaink gőzölgő tárgyainak hiányában forró rumos teával vigasztalódtunk. Sikerült is! Sőt! Nagyjából még meg is száradtunk. Egy-két via ferrátás hős is befutott, de idő szűkében nem tudtunk megvárni mindenkit, újra útnak indultunk, immár lefelé, egy másik útvonalon, mert mi a változatosságot szeretjük meg a váratlan helyzeteket. Az eső egyfolytában tréfálkozott velünk; rövid időre látni engedte a tájat, de aztán eleredt és a visszaúton ennyiben maradtunk. Meg kellett békélnünk azzal, hogy egyfolytában megtisztel minket társaságával.

Újabb vigaszul csodálatos, kihívásokkal, szakadó esővel tarkított útvonalra leptünk! Ennél meredekebb már nem is lehetett volna, megspékelve sziklával, láncokkal, csúszós ösvényekkel; szóval csúsztunk-másztunk rendesen.

Szerintem ennek a Sári örült legjobban: azt mondta, ez volt élete első igazi túrája, de biztosítottuk arról, hogy nagyobb szerencse nem is érhetne volna, mert ennél már csak jobb lehet.

Félúton egy szekérúthoz értünk és akkor ott – a fákhoz hasonlóan – mi is gyökeret eresztettünk a döbbenettől, meg az ijedségtől, amikor Anci bemutatott egy hármas „szaltót”. Szerencsére semmi baj nem tör-

tént. Mi, a többiek viszont megtapasztalhattuk, mi is az a tehetetlenség törvénye, mivel semmit nem tudtunk tenni az események gyors lepörgése ellen.

Ahogy egyre lejjebb ereszkedtünk, az idő is kitisztult kicsit, hogy megmutathassa magát az a gyönyörű táj, ahol jártunk, bár az eső még mindig kitartó volt.

Mindenesetre lassan mindannyian leszállítottunk a parkolóhoz, ahol az autótak hagytuk és kerestünk egy-egy kevésbé esős talpalatnyi helyet ahová bebújhattunk, amíg mindenki leér... és mindenki leért. Konvojban elindultunk a szállásra.

Zuhany, sátorállítás (esőben), vacsi... ilyen suppe, olyan suppe, wiener schnitzel, Gösser...

Robi sikeresen zeitung-ot szerzett az átázott bakancsokba, majd mindenki mély álomba zuhant az 1-10 személyes ágyak egyikében, vagy esőmosta, melankólikus sátras körülmények között....

Schneeberg

2010. május 23. vasárnap

Reggel 7 óra körül ébredezett a természet, benne ébredezett a csapat... egyenként... lassacskán, nehezen, de összejött.

A reggeli vonzereje igen erős volt: az étteremben elfogyasztottuk az összes zömlét, sőt még többet is, dzsemmel/ májkrémmel/ mézzel, leöblítettük teával/kávéval és már magunkhoz is tértünk!

Zeitung-ok ki a bakancsból, bakancsok föl a lábára, autókba be, egy közeli parkolóban autókból ki. Ismét volt minnek örülni; esőmentes nap ígérkezett.

Az első „akadály” egy folyó híddal, a hídon átbaktattunk, percekben belül lanovkára szálltunk és fellibegtünk a csúcsra...

... helyett: testi épületünk erős oszlopaít, lábainkat használtuk, természetesen.

Egy patakmederben illetve annak mentén indultunk be a szurdok mélyébe csodálatos, idilli környezetben, derékig érő lila virágok között.

Kezetben nagyon jól jöttek a túrabotok a kőről kőre szökellés megtámogatására, majd egyre vadregényesebbé, izgalmasabbá vált a terep, a botok pedig feleslegessé, mivel gyakran mind a 4 végtagunkra szükségünk volt.

Ahogy beljebb/feljebb jutottunk magasabb és magasabb sziklafalak között találtuk magunkat, megjelentek a létrák, láncok, olykor a patak vize is ömlött szembeforgalomban, hogy még nagyobbak érezzük a kihívást.

A szurdokból kiérvén további néhány száz méter szint várt még ránk, de lendületben voltunk, viszonylag hamar felértünk a Kienthaler-Hütte-hez. A fűgőbbjei nem sokáig időztek ott, hamar felszadtak a csúcsra, mi pedig elernyesztettük izmainkat, némi kulináris élvezetnek hódoltunk, megettük friss

vagy kevésbé friss szendvicseinket, ittunk rumos teát. Sőt, még magyar nyelvórát is tartottunk a hűtében és megtanítottuk a tulajnak, hogy bodzabokor szörp (ahogy az a magyar nyelvű árlistán szerepelt) nem létezik, mert a bodzabokor az az „alles” cucc, a „Blume” pedig „virág”, néven fut nálunk. Össze is szaladt mindenki nagy kétségbeesve, de mindent tisztáztunk.

Míndeközben Ági és Attila arra készült, hogy megmássza a hütte saját bejáratú szikláját és imígyen is cselekedtek, miközben egy kis szemerkélő eső köszönt ránk, de – mint kiderült – csak viccelt velünk és gyorsan odébbállt, ahogyan mi is.

A lefelé út ma is nagyon lefelé volt, jóllehet, napsütésben sokkal kellemesebbnek mutatkozott. A kilátás a szomszédos hegyekre gyönyörű volt, a nap is süttött, csupán a sárban jártunk bokáig. Mi viszont értékeljük a jót, mert tegnap megtapasztaltuk milyen az, amikor alul-felül jön a víz és így tapasztalt emberek lévén, mi előnyben részesítjük az alsó mosást.

Sikeresen leértünk a parkolóba, folyó, híd, autókba be, utazás a szállásra, zuhany, vacsi, élménybeszámoló, alvás.

Schneeberg

2010. május 24. hétfő

Mamauwiese lakói szép napra ébredtek; hétágra süttött a nap, pocakok tele és Laci szülinapjának köszönhetően pezsgős jó reggelünk alakult, kedvünk is hozzáidomult.

Mára csillagtúra került terítékre. Brossúrákból ismert, csoda szép mezőn indultunk el, hogy megtekintsünk egy lenyűgözőnek ígérkező vízesést. A meredeken lefelé vezető út ma sem maradt el, ami a mi első számú úticélunkhoz vezetett. A vízesés va-

lóban látványos volt, valamennyien lefotózkodtunk, elidőztünk egy kicsit, megnéztük a helyi sziklamászókat, majd továbbálltunk.

Továbbra is mezőkön, kis falvakon át vitt utunk. Egyik falvacska bájosabb volt, mint a másik! Tele virágokkal, kerti tavakkal, folyócska csordogált a házak előtt, kacsák a partján... Mint a mesében...

Dél körül egy nagyobb településre értünk és csak mentünk, csak bandukoltunk, aztán csak vonszoltuk magunkat elszántan az aszfalton, egyre remélve, hogy – bár hihetetlenül, csodálatosan, fantasztikusan lélegzetelállítóak ezek az osztrák falvak háttérben

a hófoltos hegyekkel – mégiscsak vége lesz ennek a falunak és megszabadulunk az aszfalttól. De nem!

Ezért mindenki lerogyott azon a ponton, ameddig bírta és elfogyasztotta az napi szendvicset. Így újabb energiamentiséghez jutván újra nekiveselkedtünk és hamarosan beértünk a rég áhított erdőbe. Azt tapasztaltuk, hogy a szombati esős, szürke ősz-szagú idő után mára igazán beköszöntött a nyár a hozzá illő rekkenő hőséggel társulva...

Ismét eljött egy pont, amikor elváltunk egymástól; a csapat egy része egy hosszabb úton, két csúcstól

útba ejtve indult a szállásra, mi pedig egy rövidebb úton.

Lévn cillagrúra, a kiinduló ponthoz közeledvén, újra virágoktól sárgálló, fantasztikus, dimbes-dombos réteken barangoltunk, élveztük a nap melegét, a látványt... majd a kiérdemelt Gössert.

Röpke 2-3 órát vártunk, napoztunk, növeltük energiaszintünket és abszolút feltöltödvé hazaindultunk...

Szőllősi Andrea, PKE

Klettersteig a Raxon és a Schneebergen

Szombaton hajnal 4-kor keltünk, s indultunk Ausztriába, hogy három nap alatt a Rax és a Schneeberg néhány via ferrátáját meghódítsuk. Az időjárás nem tűnt túl kedvezőnek de reménykedtünk, hogy minden jól alakul majd.

10 óra körül érkezünk meg Hinternasswald településre, ahol autóinkat hátrahagyva népes csapatunk (39 fő) elindult a Habsburg ház felé. Kényelmes, széles úton kapaszkodtunk egyre feljebb, míg elértünk a Bärenloch Wildfärte feliratú tábláig, ahol csapatunk ketté vált, és a kalandvágók (27 fő) az első vasalt út felé indultak tovább.

A kőfolyáson

A Bärenlochsteig egy A és B nehézségű biztosított út, ami elég könnyűnek számít. Inkább a jelentős szintkülönbség (1074 m) az ami kissé megerőltető, főleg ha az ember kondíciója nem a legjobb (mozgáshiánnyal, sok felesleges kilóval, több évtizeddel veszélyeztetett). A biztosított szakasz ebből csak 200 métert tesz ki, de előtte még egy nem túl barátságos kb.45°-os törmeléklejtőn is fel kellett vonszolni magunkat. Na de innen kezdődhetett a kaland! Előbb egy kis párkányon araszoltunk, innen szép kilátás nyílt az alattunk húzódó mélységre és a körülöttünk lévő hegyekre. Szébbnél szebb virágok bújtak meg a sziklafal repedéseiben melyeket életem kockázatásával próbáltam lencsevégre kapni. A csapat eleje már rég messze járt felettünk egy hosszú sziklahasadékban, míg a vége részben beszorult egy kis hasadékba, részben az innen kivezető csúszós kis sziklafalon végzett tornamutatóványokat. Aztán mi is elértük a biztosított út végét. A szemközti hegyről egy zerge szemlélte kíváncsian ügyetlenkedéseinket. Szép füves-virágos részre érkezünk, de nem élvezhettük, mert az eső, aminek idáig csak lógott a lába, eleredt. Ráadásul még a cél is messze volt, és már el is fáradtunk. Néhányan egy sziklakapu védelme alatt egy kis táplálék bevitelétől próbáltak újból erőre kapni. Eső, lapulevél, köves-csúszós ösvény, aztán egy tábla (még 200 méter szint), meredek hegyoldal, hó, végül a ködből elősejlett a HÁZ messze fölöttünk, a szemközti hegyen! Sajgó lábbal, ázottan végül megérkeztünk és leülhettünk a Habsburg ház melegeget adó egyedi

A Kienthaler turistaház fölé magasodó Turmstein

formatervezésű kályhája mellé. Evés, ivás, szárítkozás után nehezen szántuk rá magunkat az indulásra, pedig még előttünk állt 1074 méter szint lefelé! Egy darabig nem volt semmi gond, csak eső meg sár, aztán egy útelágazásnál túravezetőnk Vámos Laci a Peter-Jokel-Steig felé terelt bennünket (pedig néhányan a Kaisersteig utat választottuk volna). Robi telefonon figyelmeztetett, hogy veszélyes arra menni, de ő sem tudott jó útra téríteni bennünket. Meredek, csúszós, láncos, sziklás, térdet kikészítő, hosszú lemenet volt esővel nehezítve. (Katáéknak és Gábornak mázlija volt, hogy mögöttünk jöttek, s nem tudván mi merre indultunk, a másik utat választották. Hamarabb visszaértek az autókhoz, mint mi.)

Ázottan, fáradtan, elcsigázva (már aki, mondanák néhányan) érkeztünk meg szálláshelyünkre, Mamauwiesébe.

Vasárnap a Weichtalklamm szurdokvölgyön át egyeseknek a Schneeberg főcsúcsa, a 2076 méter magas Klosterwappen volt a cél, ketteseknek csak az 1380 méter magasan elhelyezkedő Kienthaler turistaház. (Én a kettesek közé tartoztam.) A ház mellett egy rövid, izgalmas klettersteig található, a Turmstein. A szint csak 40 méter, de C és D nehézségű. Az előző napi megpróbáltatások után izomláztól szenvedve küzdöttem fel magam a köveken, létrákon, a meredek hegyoldalon. Míg mi a turistaházban s előtte pihentünk, addig Balázs felszaladt a torony tetejére. Ettől kedvet kapva Attilával csatlakoztunk Balázsához és mi is felmászunk, hogy megcsodáljuk a szép kilátást. Itt nem sodrony volt beépítve, hanem lánc, erre kicsit nehezebb volt rácsatolni a karabinert. Volt egy izgalmas áthajlás is, de nem volt nehéz a felmenet. Csak az áthajlásnál biztosítottam. Balázs meg beülő nélkül jött fel. Fenn egy kereszt jellette a csúcst és a kilátás tiszta időben gyönyörű lehet. Visszafelé a függőleges fal már félelmetesebbnek tűnt, nem is mertem biztosítás nélkül lejönni. A többiek lentről drukkoltak nekünk. Sok szép virág illette magát a sziklákon pompás tárnics, havasi mák, különleges kanalinok és más szépségek virítottak mindenütt.

Kellemes időben tettük meg a hosszú és meredek utat az autókig. Itt a Schwarza hídjáról néztük a kajakosokat, akik mindenféle mutatványokkal, – például borulás, kajakhalászat, – szórakoztattak bennünket.

Kilátás a Turmstein tetejéről

S elérkezett az utolsó nap, a hétfő. A 11 mindenre elszánt, izgalomra vágyó, vakmerő csapattag a Rax egyik legnehezebbnek mondott vasalt útján tette próbára erejét Cserkúti Karcsi vezetésével. Néhányan furcsállották, hogy én is bevállaltam ezt az utat, és kétkedő pillantásokkal méregettek... (a korom? ...vagy a kilóim?....)

Indulás a Haidsteigra

A Haidsteigen feljutni a Preinerwandra 940 méteres szintkülönbség leküzdésével lehet, ebből 450 méter a mászás. Ehhez 100-150 métert sikerült még hozzátennünk, mivel a beszállást elvettük, s így tettünk egy kis kitérőt. A falon már elég sokan csüngtek, kicsit izgultunk, hogy mi is felférjünk.

Elég lazának indult, aztán az első létránál támadt egy kis dugó. A következő részeknél túl sima volt a fal, túl messze voltak a lépések, azok is épp csak cipőorrnyiak. Néhol Lajos nyújtott segítő kezét a továbbjutáshoz. A második létránál csak ráakasztgattuk a létrafokokra a karabinereket, nem kellett csatolni. Aztán a legnehezebbnek mondott D minősítésű szűkület előtt is várakoztunk egy keveset (néhányan beszorultak). Mi gyorsan átjutottunk,

hála Lajos remek technikájának. Volt még egy kellemetlen agyagos, vizes, csúszós szakasz, ezt leküzdve a Fekete Madonnánál pihentünk egy keveset. Csodáltuk a tájat, Gábor beleolvastott a Haidsteig itt elhelyezett könyvébe, erőt gyűjtöttünk a folytatáshoz. Innentől kezdve elég kényelmes B fokozatú úton kapaszkodhattunk felfelé csak

Az első létra

egy hasadék fölött kellett egy spárgát csinálni. A csúcson már vártak a többiek, akik gyorsabban, ügyesebben haladtak. Csúcscsoki, csúcscsotány, csúcscsör, csúcscsotó, és már indultunk is lefelé. Közben gyönyörködtünk a panorámában, s időnként megálltunk fényképezni, mivel a Preinerwand végig ott illette magát előttünk, és a Haidsteig útja is mindig újabb szögől látszott.

Ha a többiek nem is, én elfáradtam mire az autókhoz értünk. A Hirschwang felvonó parkolójában találkoztunk túratársainkkal, rendeztük sorainkat, (megfelelő cucc és megfelelő utas a megfelelő autóba) és indultunk haza. Másnap mindenkit várt a munka (kivéve a nyugdíjasokat, a munkakerülőket és a szerencséseket).

Reszegey Ágnes, PKE

É r e m e s ő T o l n á b a n

Természetjáró Gyermek és Diákok 21. Országos Találkozója Szekszárd – Szálka

Idén a szekszárdi Ifjúsági Unió rendezte meg a találkozót a Tolna Megyei Természetbarát Szövetség támogatásával. A rendezvény helyszínéül kiszemelt Sötétvölgyi Gyermektábort június 21-én hatalmas felhőszakadást követő méteres áradat előlöntte (a híradások bemutatták, hogy az ott táborozó 9-10 éves gyerekeket kommandósok mentették ki), így a rendezőknek 4 napjuk maradt, hogy a Szekszárd közeli Szálkára áttelepítsék a találkozót.

Heves megyét a középiskolások kategóriájában (tedot) a Kárpát Egyesület Eger képviselte 4. alkalommal induló leány csapatával.

Szekszárdra szombaton érkeztünk és a délutánt a város megismerésének szenteltük, diákjaink gyakorló feladatsort oldottak meg. Vasárnap délelőtt busz vitt ki Szálkára, kisebb fennakadás után elfoglaltuk szállásunkat, ami 3x3 m alapterületű, népi barokk jellegű kis kőépület jelentett. Ebből volt vagy 20, a magasabb komfortfokozatot igénylő résztvevők számára, míg a többség a szomszédos kertekben sátorozott. A megnyitón 36 csapat jelent meg, kísérőkkel lehetünk úgy 180-an. Sajnos évről évre fogyóban a létszám. Óras csúszással indult az első versenyszám.

Éjszakai tájékozódási túráverseny (25 ellenőrző pont)

Sorsolásunk nem volt szerencsés, a lányok 23, 20-kor rajtoltak utolsónak. Mivel ilyenkor nem tudok nyugton ülni, vállalkozó kedvű kísérőkkel „Kóbor Lelkek Megmentője” csapatnéven éjfél felé kimentünk a pályára. A tájfutó térkép déli széle a falutól 40 perc járással érhető el, több csapatnak ez sem volt egyszerű feladat a sötétben. A pályán minden pontnál találkoztunk bizonytalan, térképi helyzetüket nem ismerő csapatokkal, így kénytelenek voltunk várni, nehogy továbbhaladásunkkal befolyásoljuk a verseny eredményét. Az ellenőrző pontok könnyűek, a csapatok nagy része felkészületlen. Küzdöttek a csúszós, agyagos talajjal, néhol a magas aljnövényzettel. Mivel valamit aludni is kell, 2 óra körül lejöttünk a pályáról, behoztunk 3 kétségbeeséssel küzdő csapatot,

akik több órája kóboroltak az éjszakában. A lányok utánunk fél órával értek be, a felázott terep miatt térdig sárosan. Másnap délutánra lett eredmény, mely túlhaladta előzetes várakozásunkat.

Eredményünk (25 ellenőrző pont):

2. Kárpát Egyesület Eger, Serény Múmiák Klubja, 31 hibapont

Megjegyzendő, hogy a rendező egyesület fiataljai pontos, szakszerű pályát tűztek ki, így nem volt miért reklamálnom.

Elméleti verseny

A délelőtti pihenéssel, kézműves foglalkozással telt. Délután tartották meg három helyszínen az egy-órás időtartamú versenyt, mely a kevésbé sikerült. Lányok, lányok, többet kell készülni! Igaz, megint egy 400 oldalas könyvből tettek fel pár kérdést.

Eredményünk:

7. Kárpát Egyesület Eger, Serény Múmiák Klubja, 107pont

Nappali tájékozódási túráverseny

Csapatunk ebben a versenyszámban a legerősebb, ezért bízhattunk a jó eredményben. A faluból a szokásos gyaloglás a térképraig, annan indult a 9400! m-es pálya. Beköszöntött a nagy meleg, az erdőben trópusian páras volt a levegő. A pályát tájékozódási feladatok: távolságmérés, iránymérés, fatuskó keresés, szintszámolás és számos helyen tévesztő bóják nehezítették. A verseny igen elnyúlott, bele az ebédidőbe, utolsónak indult lányainkat Papp László barátom gépkocsival szállította az étteremhez, hogy ebédet kapjanak. Csapatunk a maximumot hozta ki magából, így ebben a versenyszámban az élen végeztünk.

Megjegyzendő, hogy a rendezők most is hibátlanul tűztek ki a pályát, de az fizikálisan igen nehéznek bizonyult.

Eredményünk (20 ellenőrző pont)

1. Kárpát Egyesület Eger, Serény Múmiák Klubja, 160 hibapont

Városismereti verseny

Természetesen Szekszárdon rendezték, a strand volt a versenyközpont. Amíg a csapatok a melegben a várost járták, terjedelmes feladatlappal a kézben, addig a vezetők a Fritz pincészetet tekintették meg, utána pedig az árvízszűlytorta sötétvölgyi táborn. Közben a gyerekek befejezték a versenyt, elmondásuk szerint kevés idejük volt, maradtak ki feladatok.

A sok javítanivaló miatt csak másnap délután lett eredmény.

Eredményünk:

4. Kárpát Egyesület Eger, Serény Múmiák Klubja, 338,5 pont

Míndez azt jelentette, hogy csapatunk a dobogón végzett az összetett versenyben:

TEDOT

2. Kárpát Egyesület Eger, Serény Múmiák Klubja, 14 helyezési szám

A találkozó csúcsa

Mielőtt kimaradna: 1-én délelőtt igazi unikum programmal leptek meg bennünket a rendezők. A nagy melegben nem teljesítménytúrát, hanem csak Tolna megyére jellemző tájékozódási akadályversenyt rendeztek. És itt igazi akadályokról beszélhetünk: gyakorlati helyett nehezen elérhető, kötélbiztosítással

ellátott pontokat tűztek ki. A legizgalmasabbak: kenuval megközelíthető bója kis tavacsán, drótkötelekre erősített abroncs nélküli kerékpár, pallók a mocsár fölött, mászás kettős kötélzetten.

Este eredményhirdetés

Tortás TFSZ 20 éves születésnap buli, tovább buli hajnalig. Kelés igen álmosan. Hazafelé meglátogattuk a Duna-Dráva Nemzeti Park fogadóházát, majd Soltvadkerten a híres cukrászdát.

Elmondható, hogy az IFU rendező stábjja kitett magáért. 4 nap alatt áthelyezték a találkozót, megoldották az ellátásukat, új pályákat tűztek ki szakszerűen. A versenyek megterhelőek, de igen színvonalasok voltak. A faluban az étterem jóval drágábban biztosította az ebédet és a vacsorát, a többletköltséget a rendezők nem hártották tovább felénk.

Jól éreztük magunkat Szálkán, várjuk a jövő évi találkozót, melyet végre közelebbi helyszínen, Sárospatakon szerveznek, remélhetően hasonló magas színvonalon.

Köszönjük egyesületünk nevezési díj támogatását.

Heves megyét képviselő két TEGYOT-os csapat a legtöbb versenyszámban szintén érmes helyen végzett, így a 12 versenyző összesen 46 érmet vitt haza, ami remek eredmény.

**Benkó Zsolt, KEE
csapatkísérő**

Csapatunk tagjai: Kiss Judit, Skovrán Brigitta, Fónagy Vanda, Nagy Bianka

A Kárpátok Bércein Vándorút születése

Több cím is kívánczik a beszámoló elé. Csak néhányat felsorolva:

- Vándorlás a Gyergyói-havasok – Hagymás – Csalhó gerincén

- Egy hetes gyalogtúra a Keleti -Kárpátokban a Pest Környéki Kárpát Egyesület (PKE) szervezésében

- A Kárpátok Bércein Vándorút/Carpathian Divide Trail születése

Első nap

Marosfőről indul az alaposan „felmálházott” túracapat, a 24 magyarországi, 3 kolozsvári, egy zilahi és 4 csíkszeredai résztvevő.

Nehéz a hátizsák, de vígan talpalunk. Az első nagyobb pihenő, a Fekete-Rez csúcsa (1538 m). A Fekete-Rez a vaslábi hegycsoporthoz tartozik, amelyik a Borszéki-, a salamási- és a ditrói- hegycsoporttal együtt alkotja a főként kristályos (átalakult) kőzetekből felépülő Gyergyói Havasokat. E térségben jött létre a Sűgő barlang, itt ered a Kárpát medence két jelentős folyója a Maros meg az Olt. Jelentősek az ásványvizei, népi építészete, tájvédelmi területei és történelmi emlékhelyei.

A Fekete-Rez tetején helyezzük el az első „pecsétet”, ugyanis a túra egyik célja a Kárpátok Bércein Vándorút/Carpathian Divide Trail előkészítése.

Ez a Kárpátok vízválasztója mentén sorozatosan kihelyezett, GPS koordinátákkal és leírással azonosítható, tulajdonképpen egy-egy sziklába fúrt és besüllyesztett fémpecsét, ami a túralapra nyomva, bizonyosságot szolgáltat arról, hogy a túrázó megtette a Kárpátok Bércein Vándorút bizonyos szakaszát.

A teljes Vándorút bejárói (kb. 2500 km) majd jelvény és emléklap büszke tulajdonosai lehetnek.

Innen csak néhány száz méter a Maros földrajzi forrása. Tovább megyünk, és közbe-közbe feltűnik előttünk a távoli Csalhó. Az egész vándorlás egyik érdekessége, hogy végső úticélunkat naponta megmepillantjuk, s ezt egyre közelebből, közelebből.

A szintén a Vaslábi-hegycsoporthoz tartozó Siposkő meredélyének megmászása után, nagy örömmel (és megkönnyebbüléssel) érkezünk első napi táborhelyünkre, a Kovács Péter szórványtelepülésre (1224 m). A kis kápolna köré csoportosult „sátortábornak” az Olt bővízü forrása, adja a vacsorához a teavizet, s majdnem mindenki „zuhanyozik” is egy „vacogósat”. Este tábortűz, éjjel csillagos ég, reggel ragyogó idő.

Második nap

Tovább a Meggyes pusztá (a Meggyes tető érdekessége, hogy három nagy folyó a Maros, Olt és Szeret vízgyűjtő területének találkozáspontján fekszik) a Czofronka és utunk már a Hagymás hegység gerincén viz tovább, amelyik a Kárpátok három nagy földtani egysége közül a középsőbe, az ún. kristályos mezozoós övezetbe tartozik. Alapközetei több mint négy milliárd éves átalakult kőzetek, amelyekre a földtörténet középkorában, vastag tengeri üledéksor rakódott. A térség kisebb hegytömbökből áll. Túránk során elmegyünk majd a Fekete-hagymás, a Gyilkos-havasok, a Vit-havasok alatt, megmászuk a Cohárd meg a Hegyes csúcsait.

A fehérmezői turisztikai csomópontban, a Patkókő alatt, három turistaút és három falu (Háromkút, Vasláb, Csíkszentdomokos) legelőhatára találkozik.

Útközben még megkeressük a 70 m hosszú, hárombejáratú zsombolybarlangot. A kb. 6 m mély kúrtők alját fatörzsek és hó zárja el. A Hagymásban található ismert Likas-, Nagy-Teleki-, Fekete-Hagymás- stb. zsombolyok és a Vizesés-, Tösaroki-, Kőtej-,

Munticsel stb. barlangok a hegység különleges természeti értékei közé tartoznak.

Mai Válus pusztai táborhelyünk gyönyörű virágos hegyi kaszáló, körülöttünk rengeteg zergeboglar, varjúkőröm, margaréta. A tábornút mellett sokáig ciripelnek a tücskök, világítanak a szentjánosbogarak.

Harmadik nap:

Hamarosan Gyilkos-tó üdülőtelepre (1926-ban épül itt az első turistaház – a mai Bucur villa) érünk. Itt elhagy a jószerecske, nyári zápor, majd a kitartó eső, „sörözni” kényszerít és elmarad a Szurdok útja meg a Kisbékás bejárása.

Este újabb csodás panorámájú táborhelyen, fenn a Kis Cohárd-nyeregen húzunk sátrat. A kissé furcsa Cohárd megnevezés talán szláv eredetű, legelőt, más értelmezésben kiszáradt folyót, patakot jelent. Vacsora előtt még felmászunk a Kis-Cohárdra (1345 m) is, lábunknál a békási szoros, távolban a Csalhó, alattunk a Gyilkos-tó tükre.

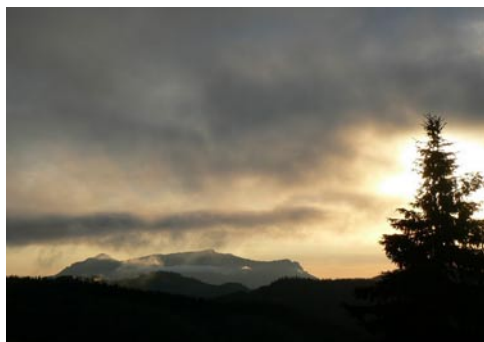
A Gyilkos-tó a természetes torlasztavak csoportjába tartozik, 1837 nyarán keletkezett, a Gyilkos-kő északnyugati lejtőjén felhalmazódott törmelékanyag lecsúszása következtében. Ez a nagy esőzések hatására lezúdul és elzárta a völgyet, ahol több patak is egyesül. A vízből kilátszó fenyőcsonkok a völgyet eredetileg borító fenyőerdő maradványai. Az eltelt 160 év alatt a természetes feltöltődés miatt a tó felülete több mint a felére csökkent. Eredeti neve Veres-tó, a Gyilkos-tó nevet Orbán Balázs viszi be a köztudatba, aki 1864-ben az első fényképet is készíti a tóról.

Negyedik nap:

Ez a „vizes” nap, hol úgy esik, mintha dézsából öntenék, hol meg jég csattog, villámlik és dörög. Min-

denki tocsog, vizes. A Vinkli-pusztára (a vinkli név német eredetű, a szöveget jelentő Winkel szóból származik) érkezésünkkor mégis felszakadozik a felhőzet. Itt a XX. század első negyedében jelentős fakitermelő központ volt, még ma is jól láthatók az 1900-as évek elején felszerelt, a maga idejében ipari remekműnek számító, köztes pillér nélküli sodrony ellensúlyának maradványai. Ezen a sodronyon szállították a Nyergesnyak és a Kis György patak szánánál kiképzett rakodó vonalán a Vinkli-pusztát övező havasok fáját a gyergyói fűrészüzemekbe.

Este tábornút köré telepedünk és reggel az egyik *legszebb napfelkeltére* virradunk.

Ötödik nap:

A Vinkli-pusztáról, régi középkori úton a Lapos útján megyünk tovább. A Lapos útja teremtett kapcsolatot a Békás-szoroson átvezető út megépítése előtt a gyergyói medence és Moldva (Gyergyószédánpatak) között. A Fügés-nyakban a „Temető” nevű hely első világháborús katonatemetőt jelöl, amit később a Vereskő-pataki Hősök temetőjébe költöztettek. Az osztrák magyar csapatok és az előrenyomuló orosz seregek közötti első világháborús harcok emlékére nemcsak a fügési „Temető”, hanem a Lapos-kapu közelében levő Cseh temető, valamint számos lövészárk és magányos katonásír őrzi.

Már lassan ürülni kezdenek a hátizsákok. Szerencsére a havason is van élet és a Vithavas közelében csak be kell menni az egyik esztenára és máris felpakolhatunk sajtból, ordából. S ha még valaki nem tudná, nincs finomabb étel az ordás gombatokányánál.

A Balázs nyakán békésen legelésznek a csordák és senki sem gondolná, hogy micsoda járás-kelés lehetett itt a XX. század elején, amikor csak ez az út kötötte

össze a két virágzó határőr települést, Gyergyóbékást és Gyergyótölgvest.

Utána, bár gyönyörű vadvirágok között, de kemény mászás következik. A Hegyes (1502 m) nem csak a neve szerint, de a valóságban is nagyon hegyes. A panoráma azonban mindenért kárpótol. Meredek ereszkedésünket még a hegyi pásztor is elképedve figyeli és nagyon barátságosan világosít fel, hol van a forrás a vályúval és hol húzhatunk sátrat. Ha nevet adnánk a napoknak ez az úgynevezett „hosszú” nap. Előzőleg reggelente általában fél kilenckor indultunk és esti táborhelyünkre öt óra tájban érkeztünk, de ezen a napon igazi jó idő van, s mit lehet tudni mi lesz holnap alapon „megnyújtjuk a lépést” és csak nyolc óra körül telepedünk le. Este senkinek sem kell ringatás.

Hatodik nap:

Reggel kolompok szavára ébredünk s vígan vágnak neki a napnak. Azaz megyünk egy darabig amíg ki nem fogy alólunk az út. Akkor megfordulunk és megyünk visszafele. Megyünk lefele, megyünk felfele, újból megkapjuk a jelzést, újból elvesztjük a jelzést, pihenésképpen áfonyázunk, s egy egészen isten háta mögötti helyen a Péntek nyakán ebédelünk. Itt húzódott a régi román magyar határ és itt ér véget a Hagymás-hegység vízválasztó főgerinc. A Péntek nyereg után kezdődő Csalhó hegységben se javul sokat a helyzet, tovább törtetünk embermagasságú bozótokban, széldöntéses hegyoldalakon, valódi „embernemjárta vadonban”, s néha, rászolgálva a nevére csalogatóan fel-feltünik előttünk a Csalhó platója a Tőka-csúccsal. Tájéki szempontból a Csalhó a Csukás hegységhez és a Bucsecshez hasonlítható. Hasonló a közzetani felépítés, a központi lapos plató, a meredeken leszakadó peremi sziklafalak, (Nagy Aklos letörés, Stanila letörés, Gardul Stanilelor fala stb.), a bizarr formájú sziklák (Piatra Lacramata, Panaghia, Cusma Dorobantului etc.). Földtani szempontból a Keleti Kárpátok fliss övezetéhez tartozik, felépítésében a törmelékes–üledékes kőzetek uralkodóak. (márgák, agyagok, agyagpalák, homokkövek, konglomerátumok)

Hála, csapatunk kitartásának, a GPS-nek és nem utolsósorban a vezetőnknek este már közvetlenül a sziklapárkányok alatt bontunk sátrat.

Hetedik nap:

Reggel nagy a köd, alig egy óra alatt kiérünk a Csalhóra, de a Dochia menedékháznál (1790 m) is sűrű ködtakaró borít mindent, ami a „sörszűnet alatt” sem ritkul lényegesen.

Azokban mindenki kitűnően érzi magát, igazi összeforrott baráti társasággá kovácsoltak bennünket az elmúlt napok. De bármennyire jó is itt, nemsokára nincs mit tenni, a vonat nem vár, el kell indulni lefele. Durau-ban még egy kellemes fagyizás és sörözés, azután utazás busszal Maroshévízre és ezzel bezárul a kör.

Egy hétig vándorolni a Keleti Kárpátokban, gyalogosan, júliusban, felejthetetlen élmény. S mint a mesében is írja, aki egyszer ebbe belekóstol, örökre rabja lesz, s mindig visszagyízik.

Összefoglaló: 7 nap, három hegység, kb 120 km, 32 részvevő

Első nap: *Marosfő- Kovács Péter-nyereg (piros kereszt jelzés)*

Második nap: *Kovács Péter-nyereg – Meggyes-eltérő (jelzés nincs), Meggyes-eltérő – Fehérmező (piros sáv jelzés), Fehérmező – Válus-pusztá (kék pont jelzés)*

Harmadik nap: *Válus-pusztá – Gyilkos-tó (kék pont), Gyilkos-tó - Kis Cohárd-nyereg (kék háromszög)*

Negyedik nap: *Kis Cohárd-nyereg – Kupás-gerinc (jelzés nincs), Kupás-gerinc – Vinkli-pusztá (piros pont)*

Ötödik nap: *Vinkli-pusztá – Balázs-nyaka – Hegyes (kék sáv)*

Hatodik nap: *Hegyes – Péntek-nyaka – La Scaune (hiányos kék sáv)*

Hetedik nap: *La Scaune – Dochia menedékház (kék sáv), Dochia menedékház – Durau (piros sáv)*

Bibliográfia:

Erdély Hegyei sorozat, Horváth Alpár: Csalhó-hegység,

Xántus László, Xántus Juliánna: Gyergyói-havasok, Hagymás-hegység és a Gyilkos-tó környéke

Kedves Zsuzsanna (EKE Csíkszereda)

Fotók: Kedves Ferenc (EKE Csíkszereda)

Csallóközsütörtök

Csallóközsütörtökről az első írásos emlékünk II. Endre király korából származik. 1217-ben kiadott okirat megerősíti a Hunt-Pázmány nemzetség Szentgyörgyi ágának birtoklási jogát, a vásártartási jogot, valamint a nemzetség egyik leszármazottjának, Sebes comesnek ítéli meg az uralkodó a vásárvám egy részét jövedelmi forrásként. A települést a kezdeti időszakokban CHETURTHUC, CHETURTUCKHEIL, CHETERTEKHEL, illetve oppidum CHETERTEK néven említik a dokumentumok, ami arra enged következtetni, hogy a településnek volt egy korábbi, de elfeledett neve, az újat pedig a vasárnapi vásártartás helyett a csütörtöki napra meghatározott vásártartás alapján alakították ki. A település német megnevezése – VILLA LIUPOLDI, LEOPOLDS-DORF – csak a 15. században jelenik meg az okiratokban.

A település kialakulása azonban vélhetően Szent István király korában megtörtént már, bár erről eredeti okirat nincs. Náray György csütörtöki plébános 1677-ben lejegyzett krónikája arról tanúskodik, hogy Szent István a Duna mente ezen a részén 12 templomot építtetett, és Csütörtök már abban a korban „templomhely” volt. A templomról szóló első okirat viszont csak 1333-ból származik, a Pozsonyi Káptalan királynak küldött

jelentése írja, hogy „Tudott dolog, hogy Chuturtuk község (villa) nyugati része, (ház)ora Sebes mesternek jut, ugyanannak keleti része magának Péternek, és jöllehet Péter részén fekszik a templom, mégis mindkét rész hívóinek közös plébániai temploma legyen.” Az öreg országút mentén álló vakolt téglapépület nyugati, kétornyú homlokzatának közepén látható félköríves, háromkaréjos timpanonú, gazdagon faragott kő kapuzat tisztán román stílusú, s vetekszik a XIII. századi rangos dunántúli szerzetesi templomok

művészi színvonalával. A roppant tekintélyes toronypár déli tagjának négy ikerablaka és a kegyúri karzat szintén román kori. Minden bizonnyal ebből az időből való volt a szomszédos plébánia kertjében állt kör alaprajzú, tornyos kápolna.

A román kori templomot már az 1300-as években megnagyobbították, szentélyét sokszögzáródására változtatták. Ennél jelentősebb átalakítására a XV. század végén került sor: 1485-re elkészült a déli, támpillérekkel megerősített oldalhajó és az épület egészének gótikus boltozása. A hajó jelentős kiszélesítése azonban statikai bajokkal járt, emiatt kellett pár évvel később a szentélyt átboltozni, az eredeti főhajót két középoszloppal alátámasztani, s észak felé is mellékhajót építeni. Az 1500-as évek elején renoválták a tornyokat, ekkor készültek hatalmas támpillák és a toszkán típusú, négy fióktornyos gúlisícsok. E korból maradt meg a déli bejárat,

eredeti, szúrágta fenyőfa ajtajával és gótikus kovacsolt vasalataival.

Csütörtök plébániai egyházát a XVII. század első felében a katolikus és a református hívek közösen használták. A hitújítók 1644. évi elkergetése után több ízben javították a templomot, majd 1694-ben és 1770-ben teljes felújítást végeztek az épületen. Az említett gyönyörű

formájú román kori nyugati portálra az 1956. évi műemléki helyreállításkor bukkantak rá, akkor ásták ki az évszázadok során megemelkedett talajszint alól. (A homokkő kereten látható mély karcolások annak a középkori hiedelemnek a nyomai, amely szerint a szentséges templom vízben oldott és elfogyasztott pora gyógyító, bajelhárító hatású.)

Szent Jakab havának 25. napján (holnap) ünnepli az egyház egyik apostolfejedelmét, az idősebbik Jakabot.

Bihar-hegység, Pádis karsztvidéke

A Pestkörnyéki Kárpát Egyesület júliusi programjában az Edélyi-középhegység gyöngyszemét, a Pádis-fennsík karsztvidékének meglátogatását tervezte. A túra időzítése az EKE táborhoz igazodott, megelőzte azt. Így akinek kedve és lehetősége volt Erdélyben maradni, „meleg váltással” a Pádisból egyenesen Gyergyószentmiklósrá utazhatott.

Rövidítve a szervező, **Vámos László** túraajánlata: A program csillagtúra jellegű, tehát egy helyben fogunk táborozni, így a túrákat napi felszereléssel, kis hátizsákkal tudjuk megtenni. A vidék fantasztikus látnivalókban bővelkedik, a karsztjelenségek legváltozatosabb formáival találkozhatunk.

Táborunk a Glăvoi erdészház melletti réten, ún. kijelölt táborhelyen lesz, kb. 1100 m-es magasságban. A szállás saját sátorban, a táborozáshoz szükséges egyéni felszerelésről mindenki saját maga gondoskodik. Központi szervezésben ebédlő-, konyhasátor (pavilonok) és tábori WC lesz biztosítva. Napi egyszerű meleg egytálélt (esténként, vacsorára) szintén biztosítunk. A táborhely megközelítése személyautókkal történik, mert tömegközlekedéssel meglehetősen körülményes és csak Vasaskőfalváig (Pietroasa) lehetséges.

Útvonal: Budapest – Püspökladány (4-es út) – Ártánd (47-es út) – Nagyvárad (Oradea) (DN1-es út) – Belényes (Beiuș) (DN76-os út) majd Belényes után kb. 9 km-rel balra le kell térni Vasaskőfalva (Pietroasa) irányába (DJ763-as út). Vasaskőfalvától egy rossz minőségű erdei úton kell még kb. 20 km-t megtenni (állítólag a 10 évvel ezelőtthez képest most sokkal jobb az út). A fennsíkra fölérve (megnyílik a tér) jobbra kell letérni a Glăvoi erdészház (Canton Glăvoi) felé, a táborhely az elágazástól kb 3 km-re van. Az utazás történhet egyénileg vagy „konvojban”, az indulás július 20-án reggel 6-kor, a távolság Bp.-ről kb 380-400 km.

A tervezett túrák: „*Csodavár*” körútja, *Galbena-kőköz*, „*Szamosbazar*” körút, „*Elveszett Világ*”, *Bársza-katlan*, *Rozsdás-szakadék*. A túrák nem hosszúak, de nehezek: meredek, sziklás kapaszkodók, keskeny ösvények, esetenként létrák a barlangokban.

Ezen írásban kötelességem Czárán Gyula (Seprős, 1847. aug. 23. – Menyháza, 1906. jan. 6.) nevét megemlítenem. A civilizált világ neki köszönheti a Bihar-hegység feltárását, leírását, turisztikai nevezetességeinek bemutatását. Saját költségén létesítette az útjelzéseket, építtette a turistautakat. A bihari turistaság apostola” erről számos ismertetőt, cikket, tanulmányt, könyvet írt.

A történelmi katasztrófák ellenére a feltáró, író és kereszta Czárán Gyula neve nem merült feledésbe. Mi magunk is hozzájárultunk méltatásához. Egyesületi honlapunkon részletes monográfia olvasható róla az ismeretők rovatban. Szerény kiadványunkban a Kárpáti Lapok 2005/12-es lapszámában halálának 100. évfordulója alkalmával közöltünk egy írást, továbbá 2008. október 18-án jelen voltunk a Nagyváradon felállított szobrának avatóján (KL2008/5 október).

Vámos László és Mérai Róbert vezetésével valóban csodaszép és izgalmas bihari tájakon jártunk. Csak ajánlani tudom a megtett utakat. Kedvcsinálóknak kérem tekintsék meg a túrán készült fotóimat.

Nagy Péter, KEE

Csodavár, barlang-részlet

Táborhely a Glävoi erdészház melletti réten

Betekintés az Eszkimó jégbarlangba

Elfáradt csapattagok a Szamosbazár körúton

Szamosbazár barlangja. A felső képen befelé az alsón pedig kifelé menetben

Aranykincsek hulltak a Hargitára – írta Grandpierre K. Endre utalva arra, hogy az első földműveseket valahol a Székelyföldön áldhatta meg az Úr az isteni aranykével.

Ahogy aláéreszkedtünk a Görgényi-havasokból a Gyergyói-medencébe, az alkonyi felhők és a táj csodálatos rajzolata mellett valóban valamilyen ősi teraszos földművelés nyomait véltük felfedezni a füves hegyoldalakon. A meredekebb hegyeken fenyvesek törtek az égnek, a sziklás gerinceket felhők takarták.

A többnapos eső végre elállt, hatalmas dagonyává változtatva a táborhelyünket. De ez nem szegte kedvünket: a meleg fogadtatás, a rengeteg programajánlat, a rég látott túratársak üdvözlése, valamint a sátorverés izgalma jókedvre hangolt bennünket.

Mi későre érkeztünk meg, a bejelentkezés után esti sötétben fejlámpa nélkül kellett benavigálnom az autót a sátorhelyhez – én mentem elől gyalog, a koci jött utánam –, így mindjárt érkezéskor összeszedtem az út összes sarát, utána már nem érdekelt a dagonya.

Reméltük, hogy a táborunkat megáldó atya szavait meghallgatják az égben, és valóban az áldást osztó szenteltvíz cseppei lesznek az utolsóak, amelyek ránk hullanak.

Másnap, szerda reggel a hegyek csúcsait felhőzet takarta, így a tábor kamászlival és esőkabáttal felszerelve indult a választott túrákra.

Először jártam itt. Sajnos betegen érkeztem, de úgy gondoltam, hogy ha csak a szomszéd hegyoldalra jutok fel, már akkor is többet láttam Gyergyóból, mintha ott-hon bámulnám a plafont. Vágyakozva néztem a térképet és a túrakiírásokat: számomra ismeretlen, illetve csak túratársaim beszámolóiból ismert hegyek nevét olvashattam bennük: Fekete-Rez, Vithavas, Nagy-Hagymás, Czofronka, Gyilkos-tető. Légszőhuruttal küzdve első nap nem mertem még rövid túrára sem vállalkozni, ezért a legtávolabba eső Ezeréves határt céloztam meg – természetesen busszal. Délnek indulva átutaztunk Gyergyón, Csíkon és Gyimesen, és a térkép átalakult emberek lakta – történelem dúlta otthonos tájjá, sok-sok látnívalóval.

Első állomásunk Madéfalva, a Siculicidium helyszíne volt: Mária Terézia 1764-ben a székelységet megfosztotta ősi határvédő szerepétől és reguláris hadsereget rendelt a határok őrizetére. Mikor a székelyek tiltakozásul nagy számban fegyvertelenül követségbe mentek a fölvonult osztrák haderő vezetőihez, körbefogták őket és sortüzet zúdítottak rájuk.

János Zsigmond két évszázaddal ezelőtti vallásüldözéseit után ismét székelyek sokasága lett csángóvá, és menekült át a Kárpátokon túlra.

Köveztük útjukat Csíkban. Életemben először pillantottam meg a Hargitát, sajnos a gerincét felhők takarták, de mire Csíksomlyóra értünk, már kisütött a nap. A kegytöplöm megtekintése, a Csodatévő Szűzhöz elimádkozott

gyors fohász, és rövid tízórai szünet után folytattuk utunkat. A Gyimesi-hágó tetején már Kárpáton-túli szél fújta szét a felhőket. Itt is pihenőt tartottunk. Egy út menti lakókocsiból mézet, sajtot és gombát lehetett vásárolni. A méhek ott szállodtak körülöttünk, a juhok a hegyoldalban legelésztek, a gombák a közeli erdőkben nőttek, így valódi friss bioterméket ehetet, aki vásárolt.

Hamarosan Moldvában a Tatros völgyében haladtunk a régi határ felé. Itt valóban éber határőrizetre volt szükség, még a folyó is az ide gyakran betörő tatárokról kapta a nevét. Az Erdélyből „elcsángáltakat” kemény táj, és minden oldalról 45-60 fokos lejtésű hegyekkel határolt szűk völgy fogadta be, ahol csak a folyó mentén maradt hely házakat ácsolni, nehezen lehet előteremteni a napi betevőt, sokszor tört rájuk árvíz vagy ellenség, és az itt élők magyarságát is kétségbe vonták: sokáig csak román papokat és tanítókat küldtek Gyimesbe.

„Csángó magyar, csángó magyar, mivé lettél, csángó magyar?..

Nem tudsz énekelni, gyónni, sem magyarul imádkozni.”

A csángókat már nem védi a Kárpát-koszorú.

A régi határ itt jóval kijebb nyúlt a vízvázlatzó gerincnél, a legkeletibb határátkelőhelyhez közelítettünk. A Tatros-völgy alsó végében katonai kaszárnyák és a régi hadi méretekre épített Gyimes vasútállomás mellett elhaladva érkezünk meg Gyimesbükkre, Nagy-Magyarország ezeréves határához.

A régi határ menti indóház 2008 óta vasúti múzeum, mellette-alatta első világháborús betonozott lőállással, föllette a régi korokban védelmet biztosító Rákóczi-vár maradványaival. Az előrenyúló hegyfokról – az Árpád-vonal kiemelkedő pontja – jól lehetett védeni a szűk folyóvölgyet. A szemközti hegyoldalon valaha a határ menti karanténba kényszerültek számára épült templom és mellette egy már romos épület ma sokféle nemzetiségű (magyar, székely, román, német, orosz) háborúba küldött, és ott pusztult kiskatona emlékhelye.

Itt hosszas pihenőt tartottunk, hogy mindenki nyugodtan végignézhessen mindent, lehetőleg anélkül, hogy elkeverednének a többi csoporttal. Mielőtt hazaindultunk volna, túravezetőink zsákjából mézédés áfonyapálinka került elő, amelyet testvériesen megosztottak a túra két busznyi résztvevőjével.

Hazafelé menet betértünk a Gyimesfelsőlöki Szent Erzsébet Gimnáziumba, ahol csángómagyar gyerekek tanulnak

bentlakással. Az iskolát a katolikus egyház tartja fenn, a tanítás magyar nyelven folyik. Az eredeti, fából épült, keresztalakú házát már kinőtték, így egy új kőépület áll a korábbi mellett. A közösség gyarapodik. Az alapító katolikus atya – szégyen, de nem tudom a nevét – nagyon szívhez szólan beszélt a gimnáziumról és az életéről is. Az egész iskolából sugárzik a szeretet megtartó ereje, és ez meglátszik a diákok tanulmányi munkáján is: Hargita megyében itt érettségiztek a legjobb eredménnyel. Az érettségihez hozzátartozik a tanuló lovas felvonulása is hagyományos csángó népviseletben.

Az atya arra kért bennünket, hogy segítsünk elosztatni azt az álhírt, amely a gimnáziumot valamiért Gyimesközéplekora „költöztette”. Magam is tanúsítom, hogy Gyimesfelsőlökon áll az iskola, aki arra jár, feltétlenül látogasson el oda, szeretettel fogadják!

A Gyimesi-hágón át visszatértünk a Kárpát-medencébe, majd Csíkrákos felé kanyarodtunk. Már messziről látszott a dombtetőn az erődtemplom tornya a maga megfejtetlen titokzatos jeleivel – festett alakjaival, amelyeket még senki nem tudott igazán értelmezni. Maga a templom is érdekes alaprajzú épület, belsejét éppen tatarozták, így az állványok között belestünk, igyekeztünk nem hasra esni a munkálatok különböző tartozékaiban, és föladogattuk az állványon dolgozó munkásoknak a lepotyogó szerszámokat.

Marosfőnél lesétáltunk a Maros egyik forrásához, megkóstoltuk a vizét, majd visszaérkezünk a Gyergyói-medencébe. Pár percre láthatóvá váltak a Hagymás-hegység sziklái, majd mindent elborítottak a felhők és eleredt az eső. Egészen Gyergyószentmiklósig esett, de a táborra egy csepp sem hullott. Az 1500 méternél magasabb hegyekre túrázókat kissé megmosdatták a felhők, de a táborban nyugodtan lehetett száradni, közös vacsorák, sörözgetés, élménybeszámolók tették kellemessé az estét. A nagysátorban arról régi földműves kultúráról tartottak előadást, amelynek nyomait mindenfelé láthattuk a környéken.

Csütörtökön felhőzet a völgybe települt, végre megláthattuk a hegyek tetejét. A tábor nagyja ismét különböző havasok meghódítására készült. Én még gyenge voltam, de a tiszta hegyi levegő jót tett a légszűrőhurutnak, ezért elindultam egy könnyű túrára a közeli 1200 méter magas Mária-kőre. A Gyergyói-havasokban a Pongrác-tetőn át elbuszoztunk a Békás-szoros elejére, a parkolóból megcsodáltuk a fenséges Oltár sziklát, aztán betértünk a fenyvesbe. Már előre örültem a várható erdei gyümölcsöknek, míg a

helyi túravezetők fel nem világosítottak arról, hogy itt bizony minden ehetőt leszednek a környéken vándorló cigányok a gombáktól a szamócán és málnán át az áfonyáig, ne számítsak a szokásos „legelésre”. Azért néhány szem málnát találtam, és a bolondgombák sokasága is virított a fenyves aljában. Hamarosan egy hegyi rétre érkeztünk, előttünk magasodott a Mária-kő sziklatömbje, amit a 60-as csoportlétszám miatt hosszas libasorban hódítottunk meg. A hegy „mind a négy sarkában” sziklaszirtek találhatóak, amelyekről csodás kilátás nyílik különböző irányokba. Körbejártuk a hegyet, és több sziklaereszről láthattuk a Gyilkos-tó környéki hegyeket, a Csíki-Bükk tömbjét, a Kis-Békás-szurdokot (kevesbé áradásos időkből raftingolni lehet benne!), és közvetlenül alattunk a Nagy Békás-szorost. Néha többet álltunk, mint mentünk, mivel a sziklaereszek csak 4-5 ember fért el biztonságosan, így türelmesen meg kellett várni, míg mindenki kigyönyörködte magát. Ezután leereszkedtünk a Gyilkos-tóhoz, ahonnan busz vitt vissza a táborba. Bár ez a túra csak 9 km hosszú volt, kb. 400 méteres szintkülönbséggel, és könnyen be is jártam, utána belázasodtam, ezért a másnapra tervezett Gyergyói-havasok-béli Hegyes-kő – Sípos-kő túrát kénytelen voltam lemondani, mivel az a duplája volt a mainak, mind távolságban, mind szintkülönbségben. Este Eröss Zsolt Himalája-mászónk tartott előadást, sajnos lázcsillapítás címén átaludtam, így lemaradtam róla.

Gyilkos-tó (fotó: Nagy Péter)

Negyednap, pénteken ismét útra kerekedett a tábor, én sem szerettem volna egyedül maradni a sátrak között, így a Gyilkos-tó és a Békás-szoros megtekintését választottam. Még mindig hőemelkedésem volt, de ez az út könnyű sétának ígérkezett csodás látvánnyal. Kisütött a nap is, így esőtől már nem kellett tartanunk. Míg újra keresztülbuszoztunk

a Pongrác-tetőn, túravezetőnk elmesélte Fazekas Eszter legendáját: Eszter kedvesét elvitték katonának, és a világszép leányra szemet vetett a környék rablóvezére. Mikor elrabolta és erőszakkal magáévá akarta tenni, Eszter sikolyától megindultak a hegyek és maguk alá temették őt is és a rablóvezért is. A leomlott hegyoldal elzárta az ott folyó patakok vizét, így keletkezett a Gyilkos-tó.

„Ha napsütésben belenéz a tó vizébe, Eszter szürkés-zöld szeme tekint szelíden vissza.”

Bizony, szép volt belenézni! Az út menti parton a régi kemping helyén kirakodóvásár és egy sor büfé fogad, de a többi rész érintetlen, csak egy könnyen járható földút vezet a tó körül, minden irányban szép kilátással, martokkal-sziklálkkal tarkítva. Megmásztuk a völgyre omlott földnyelvet is, majd a közeli ovális alakú Szent Kristóf kápolnában tiszteltük meg az úton járók és vándorkereskedők védőszentjét.

Továbbindultunk a Békás-szorosba. Bejáratánál ott magasodott az Oltár négyyszögletes sziklatömbje, tetején a kereszttel. Bár csak sziklamászó technikával lehet megmászni, akadt egy vakmerő legény, aki székely harisnyában indult neki Isten nevében. Föl is jutott a tetejére. Évente egyszer misét tartanak a hegyen, a misézó atyát és a bátor híveket hegyi mentők segítik a kereszthez. Ahogy lefelé haladtunk a szorosban, egyre közelebb jöttek a sziklafalak, és egyre függőlegesebben magasodtak fölénk. Lábunk alatt az út, mellettünk a bővizű Békás-patak meg a két 300 méter magas sziklafal. Fenséges, néha már nyomasztó volt érezni a kicsinységünket ebben a hatalmas arányokkal szabott térben. A szoros természetes összképén sokat rontott a minden kiszélesedő öbölben felállított zsigbvasár, de a sziklákhoz mérve ez is olyan volt, mintha csak egy hangyaboly nyüzsgőne.

Az utat még a magyar időkben kezdték építeni, kissé más útvonalon, mint a mai román nyomvonal, amit a két sávosra szélesítéskor alakíthattak ki. Itt található a Magyarok hídja, amelyre végül nem épült úttest, a hídpillérek között csak az áthidaló dongaboltozat ível át a patak túlsó partjára.

Érdekes volt látni a hídszerkezetet, és igyekeztünk elhessegetni a semmibe vezető magyar híd látványa által keltett rossz érzéseinket: kicsit sorsszerű, baljóslatú volt ez a híd itt a két sziklafal közé szorítva. Aztán már az út is kezdett el-tűnedezni a lábunk alól, így „régészkedhettünk” egy kicsit a néhány héttel ezelőtti árvíz jóvoltából: több helyen be-

szakadt az úttest, mert kimosta az alépitményt a patak. De csak azt, amelyiket a románok raktak az út szélesítésekora, a magyar időkben épült alap és támfal ott állt sértetlenül, így némi büszkeséggel kedvünkre csodálhattuk. És meggyógyult a mi lelünk.

Még egész nap hőemelkedésem volt, így akármennyire vágytam rá, ki kellett hagynom a szombati Pricске-tetői búcsút is (több mint 20 km, és kb. 1500 m magasság), pedig másnap oda ment a túratársak nagy része.

„Uram, jó nekünk itt lenni” – mondotta Péter apostol bibliai időkben a Tábor-hegyen. És a gyergyóiak ugyanezt érezték 2004-ben a Pricске-tetőn, így felállítottak és felszenteltek a hegyen egy keresztet. Azóta Pricске a gyergyóiak Tábor-hegye, búcsújáró helye lett, és éppen szombaton tartják a Pricскеi Búcsút. Így a vándortábor már reggel 7 órakor felkerekedett a több mint 10 kilométeres útra, és elindult Both várán át az Aranyos patak völgyében, a Várbükkön, Vákár-kerthen és Hosszúsarkon keresztül a búcsújáró helyre, hogy idejében odaérjen a 13 órakor kezdődő szentmisére. Míse után minden búcsújárót megvendégeltek, valóban jó volt ott lenni. Aztán a délutáni szikrázó napsütésben haza is kellett jönni több mint 10 kilométert.

Nem akartam egyedül maradni a táborban, ezért szombaton néhány „szabadnapos” szervezővel és négy kisgyerekükkel délelőtt fölkapaszkodtunk a közeli Both várára, ahol most Jézus szíve kápolna áll. A régi vár legendájából megtudtuk, hogy Hirpiné várúrno haramia fiai elrabolták a környék szép lányait és az értük kiálló keveseiket megölték, míg egy baljóslatú napon elnyerték méltó büntetésüket. Székelyek szokása, hogy azokat a helyeket, ahol sok gonoszság történt, nem hagyják odaveszni a gonosznak, hanem megszentelik egy templommal. (Ugyanezzel a szokással találkoztam az Őrségben a nyugati székelyeknél: ott is egy sok gyilkosságot látó vár romjaiból alakították ki a Szent-Vid kápolnát Velem fölött).

A kápolna mellől szép kilátás nyílt Gyergyószentmiklóásra és egy olyan völgyre, amelyben 200 éve megállt az idő: régi, fából ácsolt házakon, földutakon, művelt földeken és elkerített karámokon pihent meg a vándorok szeme. A mindenhol túrburjánzóan jellemző villanyvezetékeknek itt nyoma sem volt, talán az áram sem jutott még idáig. Körben lankás hegyek az ókori földműves kultúra teraszaival, a magasabb szirteken fenyvessel.

A város felé eső fenyőerdőről a gyergyóiak elmondták, hogy az a Csiky-kert, Csiky Dénes ügyvéd által ültetett arborétum a Filep-forrás körül. Így leereszkedtünk a kápolnától a völgybe, majd átmentünk a fenyveshez. Gondoltam, ha kert és arboré-

tum, akkor út is lesz benne, és a helyiek ismerik is azt. Hát ezek közül egyik sem jött össze, viszont útközben volt rengeteg finom málna, meg egy kb. 45 fokos medvecsapás, aztán egyéb csapások, mint járhatatlan sziklafal, szederinda-bokorinda, és végül az utcára sem lehetett kimenni egy házor miatt. Valahol biztos volt kijárat is, de kiderült, hogy a „helyiek” közül senki nem itt lakik, csak azt tudják, hogy a kert túlfelén van a forrás, de hogy az hová esik hozzánk képest, már nem derült ki. Így a sziklafalat elkerülendő kénytelenek voltunk bemászni egy telekre, belülről kinyitni a kaput, kimenni az utcára, majd visszazárni a kaput. Még szerencse, hogy minden székely ugyanoda akasztja a kapukulcsot, mert különben máshattunk volna át a vaskapun a helyiek nem kis megrökönyödésére.

Kora délután értünk vissza a táborba, ezután össze kellett pakolnom, mert érkezésünkkor a nagy sár miatt nem az eredetileg kijelölt helyre vertük föl a sátrunkat, és a jelenlegi helyünk túl közel volt az esti tábortűzhöz. Lakótársaim – két ifjúsági túrázó, Klári és Kati, és sátorszomszédom Zsolt még nem érkezett haza a Pricskéről, így a sátorbontással megvártam őket, majd átköltöztünk az eredetileg kijelölt, most már felszáradt helyünkre.

Mire elkészültünk, már csak a táborzás és tábortűz várt ránk. Rekedt hangomon próbáltam bekapcsolódni az közös éneklésbe, mérsékelt sikerrel, de nem zavartak el a tűz mellől. Elterjedt a hír, hogy tegnap éjjel egy medve is megcsodálta a táborunkat a kerítés mellől. Annyi esze azért volt, hogy a kihívott vadászt nem várta meg.

Volt is mit csodálni: szomorúan konstatáltam, hogy hamar véget ért a tábor, csodálatos volt, és mennyi mindent nem láttam még. A betegség a túratársaim többségétől is elválasztott, bár éjszakai horkolásom és hajnali köhögési rohamaimat szó nélkül elviselték. És csak egy év múlva lesz újabb EKE-tábor. De remélem, valaha még visszatérek Gyergyóba: várnak rám a megmászatlan csúcok, a Sűgő-barlang, fölmennék Pricskére és a csíksomlyói búcsújáró helyre, és szívesen fejtegetném a csíkrákosi templom szimbólumait is.

Keveset láttam Gyergyóból, túratársaim sokkal többet tudnának mesélni. De ez a kevés is jóval több volt, mintha betegem otthon maradtam volna.

Majer Zsuzsanna, MKE

Fotógalériában Tatár Attila

Az EKE vándortábor nem csak a lábnak, hanem az agynak is biztosított programokat. A napi túrákban megfáradtak este különböző érdekes előadásokon vehettek részt. Ezen nagyszerű eseményekből kiemelem Tatár Attila bemutatóját. Attilával a Vit-havas túrán ismerkedtem meg, ahol túravezetőként meglehetősen nagy türelemmel terelgette a túrársakat és hasznos tanácsokkal segítette a hozzám hasonló műkedvelő fotográfusokat. Képes előadásának témája *Chile – Bolívia* túra volt. Nagyszerű fotóiból közlünk néhányat. *(a szerk.)*

A Salar de Maricunga sósivatag része a 3700 m-en fekvő Laguna Santa Rosa. Nevado Tres Cruces Nemzeti Park - Chile

Az El Tatio a világ harmadik legnagyobb gejzírmezije. A napközbeni erős besugárzás és a szárazság miatt a kigőzölgések elsősorban a hajnali órákban figyelhetők meg. El Tatio, Chile

A 4400 m-en fekvő sós tó, a Laguna Verde partján melegvízű források fakadnak. Ojos del Salado vidéke - Chile

Reggeli nap fényében fürdőző flamingók a Laguna Santa Rosa sekély, sós vizében. Nevado Tres Cruces Nemzeti Park - Chile

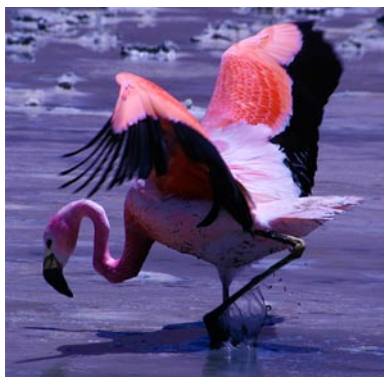

A világ legmagasabban fekvő hajózható tava a Bolívia és Peru határán elterülő Titicaca-tó. A fénykép a Titicaca-tó vidékének szent, szakrális szigetén, a Nap szigetén készült

Jellegzetes viseletbe öltözött Ajmara asszony a Nap szigetén. Titicaca-tó, Bolívia

Andoki falmingó - Altiplano, Bolívia

Árbor de Piedra - A természet által kipreparált képződményt Salvador Dalí munkáihoz hasonlítják. Altiplano, Bolívia

Ébredező madarak a 4300 m magasan fekvő Laguna Colorada sekély vizében. Altiplano, Bolívia